

САНАА ОТОХ

ЧУРАПЧЫ
УЛУУХУН
КАБЫАТА

КАБЫАТ
1931 СЫН АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТӨН ТАКСАР

№ 86 (8495). 1999 жыл, Атырдык айы 24 күнө. Оңтүрүнүк, Саяната—1 сакуобай 10 харчы.

БЭНЭБИТ БӨҮӨЛӨКПИТ—БЭНЭБИТ ОҢОРОУХТААХПЫТ

ДЫАҒАЛТА ДЫАҒАЛЛАРА ДЫАЙАР КУУСТЭНИЭХТЭЭХТЭР

Атырдык айы 17 күнүтөр Чурапчы салиннытын дыафалтата тарилталар, түөлбөлөр салайааччыларын мунуна салыан мышпат дыафалта специална Ф. С. ОКОЕВОВА турторда. «Сүрүннээ, олбуордаахыт, көрдүдү үлөлөр ыгыталамхара, оуоха эрбэтланыт матырийаады хантан ылабыт?»—дизин ыйыттыгы хоруй судургу буолла: «Дыа-уот, коммуналнай ха-байыстыба управленнета атыталамхара. Ол бачыан-га дээрн ылаалыбатах—электроэнергияны тууланма-га төлөбүрдэрин уйузматахтарып иһин электро-уот динитин быһан көбөспүтөр. Мантан салгыы плло-рама үлөлөр да буоллаагына, иһа суох, оной тарилталар бэйэлэрэ мастарын илдьэ хайытарматхатар. Салинныбэтин 20 зонара араараннар, террито-риялар маннык бэрэдэллэнн сыймардылар.

«ИЛИН» ЗОНА (начальник Степанов В. Г.). Сыйа-рыллыбыт тарилталар: РЭС, ДАЭС, Электротех Кар-дашевская Г. П. Улалытхатар уулуссалар: Совет-ский, Восточный, Ручейный, С. Сергеев, РЭС, суолу-тар өрөмүөнүтөр ГУП территориялар.

«ЧАРАН» ЗОНА (Вардылиха М. Д.). «Мичилэ уһу-лаан (Яковлева М. Н.)—Советский, Ленин, Озерный, Чаран улуусалар.

П. СОКОЛЬНИКОВ ААТЫНАН ЗОНА (Максимов В. С.). Чурапчы орто оскуолатын 5-с корпусу (Дыт-ковская В. П.)—Октябрьский, Ленин уулуссаларын 16, 18, 20 №-рэ, Сокольников, Дзержинский уулус-салар.

Р. КОНСТАНТИНОВ ААТЫНАН ЗОНА (Дыткова А. А.). «Аргыс» национальный страховой компания филиала, расчетно-кассовый пункт (Вягров Д. Н.)—Сокольников, Ленин, Константин, Мещеряков уулуссалар.

V ЗОНА (Сипцова М. В.). ИДБ (Неустров К. К.)—Октябрьский уул. 19, 21, 23 №-рэ, К. Маркс уулуссатытан түөлбөдө киирэр территория.

VI ЗОНА (Неустров В. М.). «Маарыктаан», «Чу-рапчы» потребкооперативтар (Григорьев А. Г.)—К. Маркс, Ойуунускай, Орджоникидзе, Партизанский уулуссалар.

VII ЗОНА (Павлова Т. В.). «Чурапчыагросрой» АО, бэкэринэ (Павлов А. Х.)—Тракторный уул. 4, 6, 8 №-рэ, Колхозный, Ойуунускай уулуссалар.

VIII ЗОНА (Дорофеев П. К.). Чурапчы орто оскуолата (Коркин В. Н.)—Ленин, Курашов, Констан-тин уулуссалар.

IX ЗОНА (Кавытонова И. С.). Капитальный тутуу управленнета (Аманатов П. Е.)—Өтөхтөөх төмтөр, Речная, Лесная уулуссалар.

X ЗОНА (Трофимов Д. Д.). Гимназия (Нустянова А. С.)—«Олимпийский» дэрэбинэ.

XI ЗОНА (Дьячкова Н. Р.). Лесхоз, ветстанция (Маслова Л. И.)—Ленин, Петровский, Д. Дьячкова, Комсомольский уулуссалар.

XII ЗОНА (Пинигин М. А.). «Аартык ХЭТ (Нау-мон П. М.)—Колдөөл, Дамбон уулуссалар, Пет-ровская переулка, суолу-тутар өрөмүөнүтөр ГУП уонсыйа.

XIII ЗОНА (Яковлева Л. А.). «Чурапчы» коопера-тив (Ноговицын А. Т.)—Ярославский, Новой уулус-салар, Красныйяков, Комсомольская переулка, Митяевский Алааһа.

XIV ЗОНА (Новгородов С. С.). «Мелворатор» ГУП, уагаз (Смирников Г. В.)—«Мелворатор» ГУП уонсый-лара, Куоралы, Ныдыллы, Куоратый Алааһа уонна Полярный, П. Алексеев уул.

XV ЗОНА (Матвеева М. Н.). «Айылаан» Сыйна-лаан кинэ (Герасимов В. П.) дон олоор I уонна II кварталлара.

XVI ЗОНА (Алексеева Т. П.). «Сага олох» РИХ (Попов Г. Г.)—Музейный, Горький, Даварев, П. Алексеев уулуссалара, Ырыа Тумус төмтөр.

XVII МУРУН ТЫЫМНЫНА ЗОНАТА (Коркина Л. Н.). «Кытайык» оскуола-сад, майы тэбэстимир комбинат (Монастырев Г. Г.).

XVIII ЗОНА (Дьячкова Н. И.). Спортивный оскуола (Готовцев Н. И.)—Коркин, Спортивный уул.

XIX ЗОНА (Кривоникова А. И.). Туббольница (Гуляко И. И.)—Курортный, Коркин уул. 1, 3, 5 №-рэ.

XX ЗОНА (Пестрикова А. И.). Физкультура үрдүкү колледжа (Гуляев М. Д.)—Ермолаев уулуссаты.

Бары түөлбөлөр, тарилталар, учреждениелар сала-йааччылар бу дыаһал туолуутун иһин эппитинэни сүтүөхтөөхтөр, үлөни тарийһахтөөхтөр. Территория-ларга сыймарыллыбатах тарилталар тууланнаах түөл-бөлөрүн иһин эппитинэстөөхтөр.

Ити 107 №-дээх дыаһалы дарааһынарбытынан 2000 сылы көрсө дыаһаллар сараламнытарыннан сибээс-төөн, Чурапчы салиннытын атырдык айы 23 кү-нүттөн баладан айы 23 күнүтөр дээрн салиннытын көрдүдүгү аналлаах месечини билээрэр 148 №-дээх дыаһал табыста. Маннаах бары тарилталар, предприя-тиялар, чааһынай уонна уопсай дыаһаларга олоороччу-лар кыттыматхатар.

Чурапчыбыт буорунан бурдаа олоороруттан, күөдө лэмчититтэн хомойооччу элбэх. Онон бу түгэни мүл-чү туһанна, бары активнайдык кыттан, сүбөнн-сар-гыны холбоон, көрдүдү үлөтүгөр көхтөөхтүк кыт-тарбыт наада. Майы, сеператори адалыгы тра-спортынан территорияларыннан сыймарыллыбыт тарилталар көмөлөһөлөрүгөр эбэһинэс сүктөрүлэр.

Салгыы ветуправление начальнига Л. И. Маслова чааһынай уһаайбада сүөһүнү тутуу быраабылаларын билиһиннэрде. Бастакытынан, хотон (сүөһү түрөр он-тон да атын тутуулар) 1,5 м үрдүктөөх көлөм ол-буорунан территориятан араарыллыматхатар. Билигин сорох ыал хотонун, уһаайбатын сирин көмчүлөөн, тас өттүгөр тутта сатыр. Иккинчөөн, уһаайбаларын таһынан айан суола аһар, сатыы дон сымдар сир-дэрин ноһомун ираастахтөөхтөр. Бу ойбоннорго эмнэ сыйманыах. Урукку өттүгөр мал үкөс ноһомун балбаахтөөбүккэ эрэ «этик» онгортон көбүлэрэ уонна ил-дэр илдьэрэ, сорох араа хаалларара. Быһалыттан «этик» көпүлүлөөт.

Иһини сөргө куосканы, ыты иһини быраабылалара эмнэ онгобулунулар. Бөйүө сымдар иһтар аһардас быйыл 50 иһини иһырдылар. Мантан ыла кини та билиһиннээ, ол кини ботуччу иһтаралланыа. Ыта өсөөтүн прививкалаах буолларына, бастакы түбэлтэ сэрэтин онгобулар. Хаһаагына суох ыт, куоска, атын да дьэ кымыла өллөдүө, тутта ветуправлениеда биллэрвэллээхтөөх, онно биһир хонноруллубутун эһинэ иччентэ билибэтэринэ, дыа-уот, коммуналнай ха-байыстыба производственной управленнета ону хо-муһан уматар эбэһинэстөөх.

Уонсыйдар помуйаларыгар кыһынны ачык 10-ча-ра тийиэ ыт мустар. Ол эрээри бачаагына дээрн ону ким суох тынара билибэт, бу да сырыга чуолкай быһаарыы суох. Ветуправление аһалын быһытынан сүөһүнү, кымыл эһитээхтөөх, онон бу үлэни комму-нальниктар ылыналлара сөп курдук.

Салинны дыаһалтата активы түмэ тардан, үлэни хара маннайгытытан тэһинээхтик сараламнар ирдэ-нэр. Ол суох буоллаагына, сага үйбэтин кур бэйэбит кубулуйбакка көрсөр кутталлаахпыт.

Иһини сөргө куосканы, ыты иһини быраабылалара эмнэ онгобулунулар. Бөйүө сымдар иһтар аһардас быйыл 50 иһини иһырдылар. Мантан ыла кини та билиһиннээ, ол кини ботуччу иһтаралланыа. Ыта өсөөтүн прививкалаах буолларына, бастакы түбэлтэ сэрэтин онгобулар. Хаһаагына суох ыт, куоска, атын да дьэ кымыла өллөдүө, тутта ветуправлениеда биллэрвэллээхтөөх, онно биһир хонноруллубутун эһинэ иччентэ билибэтэринэ, дыа-уот, коммуналнай ха-байыстыба производственной управленнета ону хо-муһан уматар эбэһинэстөөх.

Уонсыйдар помуйаларыгар кыһынны ачык 10-ча-ра тийиэ ыт мустар. Ол эрээри бачаагына дээрн ону ким суох тынара билибэт, бу да сырыга чуолкай быһаарыы суох. Ветуправление аһалын быһытынан сүөһүнү, кымыл эһитээхтөөх, онон бу үлэни комму-нальниктар ылыналлара сөп курдук.

Салинны дыаһалтата активы түмэ тардан, үлэни хара маннайгытытан тэһинээхтик сараламнар ирдэ-нэр. Ол суох буоллаагына, сага үйбэтин кур бэйэбит кубулуйбакка көрсөр кутталлаахпыт.

М. СИДОРОВА,

СААСКЫ КУРААН, САЙЫНҢЫ АРДАХ— СҮРҮН БИРИЧИИНЭЛЭР

Быйыл улууска оттоохун сирэ суох быһаа курдук, быларып өссө от ыйы 26 күнүтөр ту-ругунан 12800 тонна көбүннээхтөөх дьон отчуотта-быт буоллаагытына, ити быйыл 3932 тоннара өрө төһөөтө.

Бу 1996 сыллаах кураан дьылы иһтэ төг, ол эбэ-төр өтчөлөргө дьыл бачытыгар 3938 тонна билим-нэммит. Улуустаагы статистика отделин даһиний-дан, атырдык ыйы 9 күнүтөр туругунан да от-тоохун улаханник үтөлээбөтө, сыллаагы график у-гымынат биһэр эрэ ылыһына. Сыйнара харадына итинник, Оттон иһтэтиттэр, ходоһаларга үлэ хай-даһый?

Содуруу иһиликтэринэн сымдыталаахпыт. Ар-дахтаах күннөр быһастара буолан буолуо, ара суол-га отчуоттары көрбөккүн. Арай иһинэ-манна биһир-диз-иккиһин, бэрээстөөдүнэ үстүү-түөртүү көбүнн-лээх оттор тураллара көстөр. Быһыгар кур да от баар. Манан чугастаагы оттолох-чогодох алаастар оттоонон бүһүттэр.

Хадаарга, атын иһиликтэргэ курдук, бу быйды-лыктаах күннөргө дьону-сэргэни көрсөр, булар уус-тук, эбэит көнниттэн дыаһалта контуратыгар ыт өхсөр» иһини булбаккын. Бары ходоһага эбэтэр одо-дээхтэр отто сир астыр түбүктөөх. Иһини чуум-пурбут бөһүөлөгү хаалларан, билигин айаһыт эһинэ ходоһанан, сайылыгынан ыһырдылар. Суол, дьэ, мол-тох. Үүт таһар антомашына үктээбит суолунан бар-бахтаан иһин, ара суол ула өттүгөр от мустара, трак-тор прицептар тийи сымдар дьону көрөн, иһиннэр дьон салаалыбыт. Суоннарбыт ходоһаны тэбистөр-лөрүн сөбүлүүхтөрө суога дьон дыһыһылар даһаны, «халта» сир, оттоммит дьэммит иһардэ балаага барбахтаан баран, хадыамал саратыгар тийи төх-туубут.

—Филипповтар оттуубут. Муһуннаахха элбөхпит. Иһан Николаевич дьэммит, ол убайым Андрей Нико-лаевич аһынан мустара сымдар. Бас-көс кийибит иһин,—дизин отчуот трактор прицепиттэн ыстанан түһэр.—Бу төрүт сирбит, аймахымыларга аһамыт дууһа сирбит,—дизин буолла.

Убай кини Андрей Николаевич тийи кэлэр. Онон аһы билигин: «Дьэ иһтэ, тыа ылыны экономиката—политика буолла. Филипповтар, дьэ, хайлаах олоро-бут, оттоон эрбэйт?»—дизин иһа хаһан сэлэни тар-дан көбүннэбит.

—Чааһынайынан, кэтэхиниттэр оттуубут. Үс дьэ иһтэ сүөһүлэрин хааччыйматхатар. Быйыл өһү-түгөр хойутаан киирдэбит. Иккис нэдирэбит, Бастаан өрөмүөннэ тардыллыһымыт. Электро-уот баран, сварка үлэс тохтообута, өхсөрбүтүн онгортубуһу. Аһы көлүн уматын суоһуттан тутулабуһу, —дизин үлэ хааһыта көһсөннэ.

Курдук, бытаары баар. Ити ходоһага таһымыт иһин нэдирэлэриттэн Филипповтар бөһөлөрүн ходо-һаларыгар сина оттоон эрэлэр. Бастаан кыттыгыс-тарын сирин бүтөрбөттөр. Онно көбүннэ хаалыт. Ардах мөһөйдөөбүт. Ити—үһүе биричиннэ. Төрдүс биричиннэ эмнэ аһылыһына, Ол эбэтэр быйыл сирдэ-ра халтаннаабыт.

—Бу бастаан сирбит аһа Матада дьон. Боһос сыйбатын оттуубут. Муһунтан 5 оту ыларбыт, 10-ча тоннаны. Быйыл бу прицеп аһара эрэ,—дизин бүтү-гү үлэлэрин көрдөрүлөр, аһыйах бутуу турарын ыйаллар.—Манан бүттө. Того отчуотуу даа? Төрүт сирбит, хааларбаһыт. Сыйы бачытын таһыгар Ту-раннаахха эмнэ сирдээхпит. Ол маннаагар улахан эрээри, курааннаабыт. Быларымытга дьон 9 оту кө-бүннэбит, быйыл иһин-үс булар быйылаах. От үү-нүүтэ, уонсыйынан, молтох.

Содуруу алаастар биһир дыабылар. Ити көлбөт алаастын көрбүккүт буолуо—биһир көбүннээх от турар. Урут 10-ча таһа кэлэрэ. Бу Матада курдук, урукку бааһына иһиннэ алааа доһун сирдэр кураан-наатилар. Эрде аһыга баар курдук. Билигин ардах-тар көннүлэриттэн мөһөйдөөр быйылаах. Онон Ба-бада үрөдөр 4 гектар сирин түүлээбит, ону таһынан онно бөһөлөһүгөр аһамыт эмнэ 4 гектар сирдээхпит. Эрэлбит—ол, үрөх сир,—дизин буолла.

Филипповтар, ити таһан, Бабаараттан ураты ыраах баран оттуур быһаһынара олох суох. Мөһөттөн сөп буолар 60-ча тонналарын ыларга суотталаллар. Оһо бары күһү-техниканы түмүттөр. Тракторынын оһуотараллар, аһынан мустараллар, көбүннэ эмнэ тракторынын. Алааа сиртэн Уорда дьэкилэрэ үүнүү-лээх үһү, онон саһаалара бөдөх. Ардахтар эмнэ мө-һөйдөөбөтөллэр, бу ыйынан бүтөрү кыахтаах дьон сымдарлар. Оһону-урууну мустехха, «халыт» ариннэ эбиттэр. Уматын, аһы, дьэ, көмчү. Коммунальниктар эрэ булабыт дьиллэр. Утары харчытыгар эбэтэр ону-маны мөһөйдөөн, Саһаас чааһы биһир оһуук быһаа-рыналлар.

(Бүтүүтүн 2 сир. көр).

Совуруу нэһилиэктэр: үүтү туттарыы тэрээһинэ

МОЛОЙ САЙЫЛЫҒАР

**СААСКЫ КУРААН,
САЙЫНГЫ АРДАХ—
СҮРҮН БИРИЧИИНЭЛЭР**

С. СЫЧЕНКО

В. ЛЫТКЕН,

